

fuldstændig hjemme i vore norske forhold, uagtet hun aldrig har sat sin fot i Norge, og aldrig havde hat anledning til tidligere at ha nogen indgaaende samtale med norske om disse emner.

Hvilken kraft hun er i et internationalt forbund, forstod jeg dog først, da vi i 1906 atter mødtes i København, denne gang ved den store internationale stemmeretskongres. Vi bodde dengang sammen i et hyggelig gjestfrit hjem.

Martina Kramers var protokolførende sekretær og havde som saadan at indføre og tilrettelægge i godt engelsk alle de forhandlinger, som var blit ført ved dagens 2 à 3 møter. I de sene nattetimer sat hun der, memorerende, grundende, skrivende! Av og til satte hun i en liten latter, det var hver gang hun hadde faat tak i en eller anden liten morsomhet at indføre i »the minutes«*) — »for Mrs. Chapman Catt liker saa godt en liten vits«, sa hun. Hendes fine sprogsans hadde saa formet et ganske udmerket referat av foregaaende dags forhandlinger, som næste morgen oplæstes ved møtets aapning, og hvorved der næsten aldrig var nogen bemerkninger at gjøre. Og jeg, der var inde i hemmeligheten, moret mig ved præsidentens smil, naar »vitsen« servertes! —

I sit eget lands stemmeretsarbeide har Martina Kramers været med fra første stund av. Hun stod som medlem av den i 1894 stiftede »Kvindestemmeretsforening«, da hun var med om at grunde en »Kvindesagsforening« i Rotterdam efter mønster av »Neighbourhood-guild« i London. Umiddelbart efter utstillingen — i 1898 — av kvindearbeider i Haag stiftedes »Det hollandske nationalraad«, og Martina Kramers var en af raadets repræsentanter ved »Det Internationale Kvinderaad«s kongres i London i 1899, likesom hun oftere har sittet i styret for de forskjellige kvindeforeninger i Holland. — Men Martina Kramers er fremfor alt international. Hvert

land er hende kjær. Men især nærer hun respekt for og kjærlighed til de lande, som har git sine kvinder stemmeret. For hun er en ekte fuldblods suffragist først og fremst. Som det fri, uavhengige menneske hun er, sætter hun al sin tid og sin intense arbeidskraft ind paa det ene felt: arbeidet for stemmeret for alle landes kvinder, og som den kosmopolit hun er, har hun ogsaa lært tale flere landes sprog. Foruten sit hollandske taler hun tysk, engelsk, fransk og italiensk. De nordiske landes sprog har hun studeret gjennom gothiken, da hun som yngre gav sig ikast med Vulfila's bibeloversættelse. Derfor læser og forstaar hun baade dansk, norsk og svensk. — Det er naturligt, at Martina Kramers i sit internationale arbeide nærer sympati for et fælles internationalt sprog. Ikke saa at hun mener og ønsker, at dette sprog skal fortrænge de levende sprog. Men som et praktisk middel ved de internationale kongresser, ved korrespondancen landene imellem og i de internationale forbunds organer, som et i høi grad tids- og pengebesparende spørsmål, staar for Martina Kramers tanken om at »Ido« engang maa bli »Den Internationale Stemmerets Alliance«s officielle sprog. Hun foretrækker nemlig »Ido« for »Esperanto« — sikkert har hun studeret dem begge.

Martina Kramers hadde egentlig tænkt at bli lærerinde, var ogsaa en kort tid ansat ved et gymnasium. Hendes far var direktør ved det bekjendte institut i Noorthey »for ungdom av den høiere stand«. Blandt sine elever hadde hr. Kramer i flere aar den avdøde tronarving, dronning Wilhelminas halvbror. I Noorthey blev Martina født den 24de juni 1862. Direktør Kramers, som senere blev skoleinspektør i Rotterdam hadde ialt 5 barn, hvorav Martina er den yngste. Da hun tidlig røbet sine store evner og glimrende anlæg for sprog, ønsket hendes forældre, at hun skulde utdannes for lærergjerningen. Hun fik flere statsdiplomer, men da hun ikke følte sig selv tilfredsstillet ved at være bun-

*) Forhandlingsprotokollen.